

ASYA'DA GÜNDEM

Sayı: 3

20 Şubat 2007

Çin'in Afrika açılımı

*Devlet Başkanı Hu Jintao, sekiz Afrika ülkesini kapsayan bir ziyaret gerçekleştirdi.
Çin ile Afrika arasındaki "karşılıklı fayda" prensibi.
Madalyonun öbür yüzü: silah ticareti.*

Altay Atlı

Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Hu Jintao (胡锦涛), 30 Ocak-10 Şubat 2007 tarihleri arasında 8 Afrika ülkesini (Kamerun, Liberya, Sudan, Zambiya, Namibya, Güney Afrika, Mozambik, Seyşeller) kapsayan resmi bir ziyaret gerçekleştirdi. 2006 yılı içerisinde Hu, Başbakan Wen Jiabao (温家宝) ve Dışişleri Bakanı Li Zhaoxing (李肇星) toplam 15 Afrika ülkesini ziyaret etmiş ve Kasım ayında Çin'in başkenti Beijing'de (北京), 48 Afrika ülkesinden devlet ve hükümet başkanları seviyesinde katılımı Çin-Afrika İşbirliği Forumu (*Zhongfei bezuo luntan / 中非合作論壇*) gerçekleştirilmişti. Bu açılıma paralel olarak son dönemlerde Çin'in Afrika'daki ekonomik rolü de arttı. Afrika ülkeleri için Çin ile yapılan ticaret ve bu ülkeden gelen doğrudan yabancı yatırımlar ekonomik kalkınmanın itici gücü olurken, Çin de ihtiyaç duyduğu hammaddelerin önemli bir miktarını Afrika ülkelerinden ithalat yoluyla temin ediyor. Bu hammaddelerin başında da petrol var.

İdeolojiden pragmatizme

Çin'in Afrika'ya olan ilgisi aslında 15. yüzyıla dayanıyor. Ming Hanedanı döneminde büyük filosuyla tüm dünyayı dolaşan Çinli Amiral Zheng He (鄭和), Doğu Afrika'ya da gitmiş ve buradan topladığı aslan, panter, devekuşu ve zebra gibi egzotik hayvanları Çin'e götürmüştü. 1949 yılında kurulan Çin Halk Cumhuriyeti'nin tarihine bakıldığında ise Afrika'ya olan yaklaşımın ilk yıllardaki ideolojik temelden zaman içerisinde bugünkü ekonomik pragmatizm temeline kaydığı görülüyor.

Mao Zedong (毛泽东) döneminde Çin'in Afrika ülkeleriyle yaklaşması "kendisi gibi Batı sömürgeciliğinin sıkıntısını yaşamış olan ülkelerle dayanışma" çerçevesindeydi. 1952 yılında Çin ile Hindistan arasında imzalanan anlaşma, üç yıl sonra yapılan ve Afrika ülkelerinin de içinde yer aldığı yaklaşık 30 kalkınmakta olan ülkeyi bir araya getiren Bandung Konferansı'nın temelini oluşturmuştu. Dünya Savaşı sonrası

dönemde Soğuk Savaş'ın ilk yılları yaşanırken bu ülkelerin amaçları tam bağımsızlık, kendi kaderini tayin hakkı ve kalkınmakta olan ülkelerin –yani “Üçüncü Dünya”nın- her alanda güçbirliği oluşturmaya idi. Bu ülkelerin *de facto* lideri de doğal olarak Çin Halk Cumhuriyeti'yd.

Bu doğrultuda 1960 ve 1970'li yıllarda Çin, Afrika'daki bağımsızlığını yeni kazanmış ülkelere ve bağımsızlık mücadelelerine doktor, mühendis ve öğretmenlerin yanısıra silah da göndererek destek sağladı. Bu yıllarda hala ideoloji ön plandaydı ve Çin bir yanda sosyalist ülkelerle dayanışma içerisine girerken diğer yandan “uluslararası ilişkilerin kurumlarını ve normlarını hiçe sayan” bir yaklaşım sergiliyordu. Çin, Birleşmiş Milletler'e 1971 yılında üye olduysa da dış siyasetindeki gerçek değişim ancak Deng Xiaoping (邓小平) dönemindeki reformlarla başladı.

Deng ile birlikte Çin'in dış ilişkilerinde ideolojiden pragmatizme geçiş dönemi başladı. Deng'e göre kedinin beyaz ya da siyah olması önemli değildi, önemli olan fare yakalamasıydı.¹ Ekonomik reformlar ve dışa açılma, hızlı büyümeyi getirdi. Diğer yandan da Soğuk Savaş sona erdi ve dünya tek kutuplu bir çerçeve içerisinde küreselleşme çağına girdi. Tüm bu değişen şartlar, Çin'in dış ilişkilerini şekillendiren unsurlar oldu. Hızla büyüyen ekonomisi için yeni enerji ve hammadde kaynakları arayışına giren Çin, aynı zamanda ihraç ürünleri için de yeni pazarlara ihtiyaç duydu. Bu doğrultuda gerek yardımlarla, gerekse yatırımlarla kalkınmakta olan ülkeler üzerinde “yumuşak güç” kullanarak nüfuzunu artırmaya başladı.

Çin'in Afrika açılımı da bu çerçevede ele alınabilir. Mayıs 1996'da dönemin Çin Devlet Başkanı Jiang Zemin'in (江泽民) Afrika ülkelerine yaptığı ziyaret, Çin için dış ilişkilerde ideolojiden pragmatizme yönelişin Afrika yansıması oldu.² İlk kez bu ziyaret sırasında “karşılıklı fayda” prensibi dile getirildi.

Karşılıklı faydalar

Afrika ülkeleri ile bu çerçevede ilişkilerini geliştiren Çin, bu ülkelerden başta petrol olmak üzere hammadde ve doğal kaynak alıyor, ihracatçılarına pazar buluyor ve karşılığında da yıllardır Batılı ülkeler tarafından unutulmuş olan Afrika'ya bu ülkelerin sağlayacağından çok daha uygun şartlarla yardım ve altyapı desteği sağlıyor. Ayrıca Çin'in bu katkısı, Batılı ülkelerden farklı olarak insan hakları, demokrasi vs gibi şartlar öne sürülmeden, bu ülkelerin ekonomik ve siyasi meselelerine karışılmadan, iç işlerine müdahale edilmeden, asker gönderilmeden sağlanıyor ve bu durum doğal olarak Afrikalı liderlerin oldukça işine geliyor. Bu sayede Çin, 53 Afrika ülkenin desteğini arkasına alarak Birleşmiş Milletler'deki konumunu da sağlamlaştırıyor. Çin'in Afrikalı ülkeler nezdinde Batılı ülkelerden diğer bir farkı da bu kıtada hiçbir zaman sömürgecilğe kalkışmamış ve dolayısıyla yerel halklara travmatik deneyimler yaşatmamış olması.

Afrika'da Çin, bu şekilde bir boşluğu doldurarak Batı'nın etkisini azaltmak, küresel düzende konumunu güçlendirmek ve “süper güç” rolüne meşruiyet kazandırmak amacını taşıyor.³

¹ Deng Xiaoping'in veciz sözü: “Bu guan shi hei mao hai shi bai mao, zhu a dao lao shu de dou shi hao mao”
“不管是黑猫还是白猫，抓到老鼠的都是好猫”

² Alden, C., “China in Africa”, Survival, c.47, no.3, Sonbahar 2005

³ Çin'deki genel görüş, bu ülkenin binlerce yıl boyunca dünyanın en kuvvetli ülkelerinden biri olduğu, başka bir deyişle bir “süper güç” olduğu; bu konunun 19. yüzyıldan itibaren Batı emperyalizmi nedeniyle zarar gördüğü ve Çin'in bugün tekrar eski statüsüne kavuşmakta olduğu şeklindedir. Bu nedenle Çin'in bugünkü büyümesi Batılı ülkeler tarafından “rise” (yükseliş) olarak nitelendirilirken, Çinliler “*fixing* / 复兴” (yeniden güç kazanmak) terimini kullanırlar.

Ekonomik ilişkilere bakıldığında Çin'in Afrika ülkeleri ile olan ticaretinin son dönemlerde büyük ölçüde ivme kazandığı görülüyor. 1995 yılında toplam 3 milyar dolar olan ticaret hacmi, 2006 yılında 55.5 milyar dolar olarak gerçekleşti. Afrika'daki Çin yatırımları ise Batılı ülkelerin yatırımlarına göre henüz düşük seviyelerde. 2005 yılında Afrika'ya yapılan toplam yabancı yatırım 29 milyar dolarken, Çin'in payı sadece 1.2 milyar dolar olarak gerçekleşti. Ancak Çin'in yatırımları, özellikle telekomünikasyon, inşaat, gıda ve tekstil alanlarında diğer ülkelere göre çok daha hızlı artıyor.

Çin'in artan petrol ihtiyacı

Bazı ekonomistler tarafından 2005 yılında Çin'in Afrika'nın toplam ekonomik büyümesine yüzde 5'lik bir katkısının olduğu ileri sürülüyor.⁴ Afrikalı ülkeler ekonomik kalkınmaları için Çin'e giderek daha fazla bağımlılık duyuyorlar, ancak benzer şekilde Çin'in de Afrika'ya artan bir bağımlılığı söz konusu. Çin'in hızla büyüyen ekonomisi⁵, bu büyümenin sürdürülebilirliği için yüksek miktarlarda hammadde ve enerji kaynağı ithal edilmesine ihtiyaç duyuyor. En büyük ihtiyaç ise tüm dünyada talebin hızla artarken arzın azaldığı petrol alanında. 1993 yılına kadar net bir petrol ihracatçısı durumunda olan Çin, daha sonra hızlı ekonomik büyüme sonucu ithalatçı ülke konumuna girdi. Çin Ticaret Bakanlığı verilerine göre 2006 yılının ilk yarısında Çin'de tüketilen petrolün yüzde 47'si ithalat yoluyla karşılandı. Diğer yandan, ABD Enerji Enformasyon Ajansı verilerine göre son dört yıl içerisinde küresel petrol talebindeki artışın yüzde 40'ı, dünyanın en büyük ikinci tüketicisi olan Çin'den kaynaklandı. Çin'in petrol ihtiyacı giderek artacak. ABD Enerji Enformasyon Ajansı'nın diğer bir raporuna göre 2025 yılına kadar olan dönemde Çin'in petrol üretimi bugünkü günde 3 milyon varil seviyesinde kalırken, tüketimi ise yüzde 214 oranında artarak günde 5.2 milyon varilden 14.2 milyon varile yükselecek.

Petrol üreticisi bölgelerden Ortadoğu'da yaşanan istikrarsızlık ve Avrasya bölgesindeki rekabetin had safhada olması, Çin'in petrol ithalatı için arayışlarını Afrika ve Latin Amerika'ya yöneltti. Çin, halihazırda toplam petrol ihtiyacının yüzde 28'ini Afrika ülkelerinden ithal ediyor.⁶ Çin, bu ülkelerin petrol altyapılarına da büyük yatırımlar yapıyor. Çin'in petrolle ilgili olarak Afrika'daki girişimlerinin başlıcaları şu şekilde özetlenebilir:

- Çin'in petrol ithalatının yüzde 7'sini Sudan karşılıyor ve Sudan, toplam üretiminin yüzde 80'ini Çin'e ihraç ediyor. Çin Ulusal Petrol Şirketi (CNPC / *Zhongguo Shiyou* / 中国石油), 1999 yılından bu yana ülkedeki rafineri ve boru hatları için 3 milyar dolarlık yatırım yaptı ve halen Sudan'daki petrol yataklarını elinde bulunduran Büyük Nil Petrol İşletmeleri Şirketi'nin yüzde 41 hissesine sahip.

- Dünya Bankası verilerine göre Çin, 2005 yılında Afrika'dan yapmış olduğu petrol ithalatının yarısını Angola'dan gerçekleştirdi. Mart 2004'te imzalanmış olan bir anlaşmaya göre Çin, Angola'dan günde 10,000 varil petrol alıyor. Aynı anlaşma ile Çin, Angola'ya petrol altyapısının geliştirilmesinde kullanılmak üzere 2 milyar dolarlık bir kredi sağladı. Bu kaynağın yüzde 70'i Çinli firmalara, kalan yüzde 30'u ise yerel alt yüklenicilere kullanılıyor.

- Ocak 2006'da Çin Ulusal Offshore Petrol Şirketi (CNOOC / *Zhongguo haiyang shiyou zong gongsi* / 中国海洋石油总公司) Nijerya'nın petrol ve doğalgaz yataklarına 2.27 milyar dolarlık bir yatırım yaptı ve 2.25 milyarlık bir ek yatırım taahhüt etti. Temmuz 2005'te ise CNPC'nin bir kolu olan

⁴ Jian, J., "China in Africa: From capitalism to colonialism", AsiaTimes.com, 5 Ocak 2007

⁵ Çin GSYİH'si 2006 yılında yüzde 10.7'lik bir büyüme kaydetti.

⁶ ABD için bu oran yüzde 15.

PetroChina, Nijerya Ulusal Petrol Şirketi ile günlük 30,000 varil petrol alımına yönelik 800 milyon dolarlık bir anlaşma yapmıştı.

- Çin Ulusal Petrokimya Şirketi (SINOPEC / *Zhongguo Shibua* / 中国石化) Gabon'un petrol yataklarına büyük miktarlarda yatırım yaptı ve 2002 yılından beri Çin bu ülkeden petrol alıyor.
- Bunların yanısıra Çin'in Afrika'da diğer petrol üreticisi ülkeler olan Ekvator Ginesi ve Kongo Cumhuriyeti'nde de girişimleri var.

Çin'in hammadde arayışları petrol ile sınırlı değil. Örneğin Çin'in yakın ilgi göstermekte olduğu ülkeler olan Güney Afrika ve Zimbabve'de petrol yok, ancak Çin bu ülkelerden demir cevheri ve platin alıyor. Diğer yandan Çin, Zambiya ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti'ndeki bakır sektörüne yüksek miktarda yatırım yapıyor.

Bir yandan Afrika ülkelerinden hammadde ve enerji kaynakları temin eden Çin, diğer yandan bu ülkelere mali yardımda bulunarak (hibeler yoluyla ve uygun şartlarda -çoğu zaman sıfır faizle-kredi sağlayarak) ve teknik destek vererek konumunu kuvvetlendiriyor. Çin firmaları -Batılı firmaların tersine- kısa vadeli karlar yerine uzun vadeli hedeflere yöneliyorlar ve Çin yönetiminin stratejisine uygun hareket ediyorlar. Batılı ülkelerin firmalarını Afrika'dan uzak tutan düşük kar marjları, siyasi ve çevresel sorunlar Çin firmalarını bu kadar etkilemiyor. Sonuç olarak da Afrika'daki karayolu, boru hattı, hastane, stadyum, demiryolu, liman ve havaalanı gibi birçok altyapı projesini Çinli firmalar alıyor.

Halihazırda Afrika'da 31 ülkenin Çin ile karşılıklı ticaret anlaşması yürürlükte bulunuyor. Çinli firmalar ihracat malları için Afrika'da geniş pazarlar bulurken, Çin dört bir koldan bu kıtadaki ekonomik etkisini artırıyor. Örneğin, şu anda Afrika'nın en büyük barajını Etiyopya'da Çin firmaları inşa ediyor. Tüm Afrika çapında değişik firmalar bünyesinde yaklaşık 80,000 Çinli işçi çalışıyor. Bu yıl içerisinde Nijerya adına uzaya bir haberleşme uydusu gönderecek olan Çin, Uganda'ya da yeni bir sıtma ilacı temin ediyor. Diğer yandan Çin, Afrika ülkelerinin borçlarına Batılı ülkelerin göstermediği derecede bir hoşgörü ile yaklaşıyor. 2000'den beri Çin yönetimi, kademeli olarak Afrika ülkelerinin borçlarını siliyor.⁷

Bu açılımın bir boyutu da kültürel alanda görünüyor. "Süper güç" olmanın kültürel etki boyutunun bilincinde olan Çin, sadece şirketlerinin değil kültürünün de Afrika'da etkisini artırmasını istiyor. Bu doğrultuda öncelikle dil eğitimine ağırlık veriliyor. Şu anda 11 Afrika ülkesinde Çince eğitim veren 6 Konfüçyus Enstitüsü (*Kongzi xueyuan* / 孔子学院) ve 20 diğer dil okulu mevcut.⁸ Çince'yi İngilizce'nin popülerlik seviyesine getirmeyi hedefleyen Çin hükümeti, bu okullara maddi ve teknik destek sağlıyor. Diğer yandan Çin Devlet Radyosu, Kenya'da her gün 19 saat yayın yapıyor.

Madalyonun öbür yüzü

Bu karşılıklı çıkar ilişkisi gerek Çin'i, gerekse Afrika ülkelerini en azından şimdilik tatmin edecek seviyede. Her iki taraf da memnun, ancak madalyonun öbür tarafında hem Çin, hem de Afrika ülkelerini yönetenler için iyi olan bir şeyin dünyanın ve insanlığın bütünü açısından çok da iyi olmayacağı durumlar var. Bunların başında da Sudan'da devam eden ve binlerce insanın hayatına mal olmuş olan Darfur sorunu geliyor. Çin, "ülkelerin iç işlerine karışmama" adı altında BM

⁷ Eisenman, J. ve Kurlantzick, J., "China's Africa Strategy", Current History, Mayıs 2006

⁸ "Chinese language learning increasingly popular in Africa", People's Daily, 7 Kasım 2006

Güvenlik Konseyi'nde diğer ülkelerin ağır eleştirilerine rağmen uzun süre Sudan hükümetine uygulanması gereken yaptırımları ve bölgeye Barış Gücü gönderilmesini engelledi.⁹ Ancak diğer yandan resmen olmasa da çatışmanın taraflarından birini desteklediği bilinen Sudan hükümetine silah satışını da sürdürdü. Başka bir deyişle Çin, Sudan'dan petrol; Sudan hükümeti Çin'den hem silah hem altyapı desteği alırken tüm dünya bir insanlık dramına seyirci kalmanın dışında birşey yapamadı.

Şu anda Çin, Afrika'daki Etiyopya, Eritre ve Zimbabve gibi çatışma potansiyeli taşıyan birçok ülke ile silah ticareti yapıyor ve bu konuda ABD ve Avrupa Birliği'nin ilgili ülkelere getirmiş olduğu silah ambargosu Çin'i engellemiyor. Byman ve Cliff'e göre Çin hükümeti, silah satışlarını sıkı bir kontrol altında tutuyor ve bunu bir dış siyaset aracı olarak kullanıyor.¹⁰ Deng'in sözünde olduğu gibi farenin siyah ya da beyaz olması pek farketmiyor. 2004 yılında dönemin Çin Dışişleri Bakan Yardımcısı Zhou Wengzhong'un¹¹ bir röportajda söylediği sözler Çin'in yaklaşımını özetler nitelikte: "İş, iştir. Siyasetle işi birbirinden ayrı tutmaya çalışıyoruz. Ayrıca Sudan'daki durum o ülkenin bir iç meselesidir ve biz buna karışamayız."¹²

Başta ABD olmak üzere Batılı ülkeler Çin'in Afrika ülkelerine açılımını eleştirirken silah satışlarının yanı sıra insan hakları konusunu gündeme getiriyorlar ve Çin'in insan haklarını ihlal eden rejimlere destek verdiğini, Afrika'da demokrasinin gelişmediği ülkelerdeki yöneticilerin de bu nedenle başka kimseden alamayacakları yardımı Çin'den alabildiklerini öne sürüyorlar. Bu konuda Çin'in görüşü insan haklarının göreceli bir kavram olduğu ve bir ülkenin başka bir ülke hakkında demokrasi ve insan haklarından bahsetmesinin o ülkenin egemenlik haklarına aykırı olduğu şeklinde. Stanford Üniversitesi'nden Prof. David Kang ise çuvaldızı kendine batırmanın gereğine dikkat çekiyor: "ABD, kime karşı ablaklı davranacağı konusunda seçicidir. Pakistan, Mısır ve Suudi Arabistan gibi ciddi insan hakları ihlalleri yapan ülkelere destek veriyor, çünkü bu ülkelerde stratejik çıkarları var. Çin, kötü yönetimlerle işbirliği yapan ve onlara silah satan tek ülke değil."

Kang'la hemfikir şekilde Afrika'nın silahlanmasında ABD ile Çin'in benzer roller oynadığına dikkat çeken Hampshire College'den Klare ve Volman ise beş benzerlik tespit ediyorlar: "1) Her iki ülkenin de Afrika'daki askeri programları dünyanın diğer köşelerindeki programlarına nazaran düşük seviye de ama ikisi de hızla artıyor; 2) Her iki ülkenin askeri programı Afrika'da yaşanan, başta petrol gelirlerinin paylaşımından kaynaklananlar olmak üzere iç çatışmaları daha da büyütüyor; 3) İstikrarsız rejimlere destek vererek bu iki ülke anti-Amerikan ve radikal İslamcı hareketleri teşvik ediyor; 4) ABD ve Çin'in mevcut askeri programı ileride bu ülkelerin dost rejimleri ve petrol kayularını korumak için fülen asker göndermesini gerektirebilir; 5) Afrika'da ABD-Çin çekişmesinin tırmanması, genel olarak iki ülke arasındaki ilişkileri iyice gerip doğrudan veya dolaylı çatışmaya yol açabilir."¹³

Diğer bir eleştiri ise Çin'in uygulamalarının Afrika'daki çalışma koşullarını iyileştirici özellikleri taşımadığı ve bu nedenle halkların geneline daha yüksek yaşam standartları olarak dönmediği şeklinde. Hatta bu görüşteki kesimler, "Afrika ülkelerinin bu konuda müdahale etmemeleri

⁹ BM Güvenlik Konseyi kararı Eylül 2006'da Çin vetosunu engellemek amacıyla yumuşatılmış bir şekilde alınabildi. Çin, bu oylamaya katılmadı.

¹⁰ Byman, D. ve Cliff, R., "China's Arm Sales: Motivations and Implications", RAND Corporation, 1999

¹¹ Zhou Wengzhong, şu anda Çin'in Washington Büyükelçisi olarak görev yapmaktadır.

¹² French, H., "China in Africa, All trade, with no political baggage", New York Times, 8 Ağustos 2004

¹³ Klare, M. ve Volman, D., "America, China and the scramble for Africa's oil", Review of African Political Economy, No: 108, 2006

durumunda eskiden olduğu gibi yine bir yabancı gücün elinde sömürülmekten kurtulamayacaklarını” iddia ediyorlar.¹⁴ Şubat 2006’da dönemin İngiltere Dışişleri Bakanı Jack Straw, “Çin’in Afrika’da yapmakta olduğunun İngiltere’nin 150 yıl önce yapmış olduğundan farklı olmadığını” söylemişti.¹⁵ Çin Devlet Başkanı Hu Jintao’nun son Afrika seyahatinde ise Afrikalıların bu konudaki endişeleri de iyice su yüzüne çıktı. Örneğin Zambiya’da maden işçileri Çin firmaları tarafından işletilen firmalarda çalışan işçilerle dayanışmaya giderek gösteri gerçekleştirdiler. Mozambik’te çevereye verilen zarar ve ormanların yok edilmesi protesto edildi, Güney Afrika’da ise tekstilciler ayaklandılar.

Afrika, şu anda dünyanın kalkınmaya en fazla muhtaç durumda olan bölgesi. Ekim 2001’de imzalanan Afrika’nın Kalkınması için Yeni İşbirliği (NEPAD) programı ile Afrika Birliği Kurulmuş ve öncelikli hedefler sürdürülebilir kalkınma, siyasi istikrar, iyi yönetim ve insan hakları olarak belirlenmişti. NEPAD, bu alanlarda Afrika dışından ülkelerle de işbirliği yapılmasını öngörüyor. Zaten bu işbirliği olmadan Afrika’nın bu hedeflere ulaşması da mümkün görünmüyor. Çin’in yaptığı kendi koşulları ve kendi şartlarıyla, bu ülkelerle bir “kazan-kazan” ilişkisi oluşturmak ve kıtadaki nüfuzunu artırmak.

Afrika’nın geleceği için Çin’in sağlayacağı en büyük fayda, yaratmış olduğu rekabet olacak. Batılı ülkelerin de Çin’in bu açılımından rahatsız olarak –yarışta geri kalmamak için- Afrika’ya daha uygun, daha bonkör ve daha gerçekçi programlarla gelmesi, Afrikalılara fayda sağlayacaktır. ABD’nin önde gelen düşünce kuruluşlarından Heritage Foundation’ın, bu doğrultuda ABD yönetimine yaptığı tavsiyelerden birisi de yeni uluslararası partnerler bulmak. Söz konusu raporda, *“Washington Avrupa’daki geleneksel partnerlerinin yanı sıra Asya ve Latin Amerika’ya dönerek (Afrika için) önemli konuların geliştirilmesinde işbirliği yapmalıdır”* deniyor.¹⁶ Bu partnerlerden birisi Türkiye olabilir mi?

Türkiye’nin Afrika açılımı henüz çok zayıf bir seviyede. “Afrika Yılı” ilan edilen 2005’te Dış Ticaret Müsteşarlığı Afrika ile ilgili programlar düzenlemiş ve aynı yıl Afrika’nın çeşitli ülkelerine Başbakan Recep tayyip Erdoğan’ın başkanlığında ziyaretler gerçekleştirilmişti. Son olarak Etiyopya Başbakanı Meles Zenawi, 8-9 Şubat 2007 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etti. Türkiye’nin Afrika’ya sadece birkaç ziyaretle sınırlı olarak değil kalıcı ve etkin bir şekilde açılabilmesi için Batılı ülkelerle işbirliği yapması mümkün. Ancak bu konuda Çin örneğinden de alınacak dersler var. Afrika ile olan ilişkilerin geliştirilmesinde sadece dış ticarete odaklanmak yerine karşılıklı fayda çerçevesinde ve daha fazla çeşitlilik arz eden projeler geliştirilmeli; kalkınma, eğitim ve kültür alanlarındaki işbirliğine özel önem verilmelidir. Bu açıdan iki yıl önce Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı’nın (TİKA) Etiyopya’nın başkenti, Addis Ababa’da bir ofis açması, olumlu bir ilk adım olarak değerlendirilebilir.

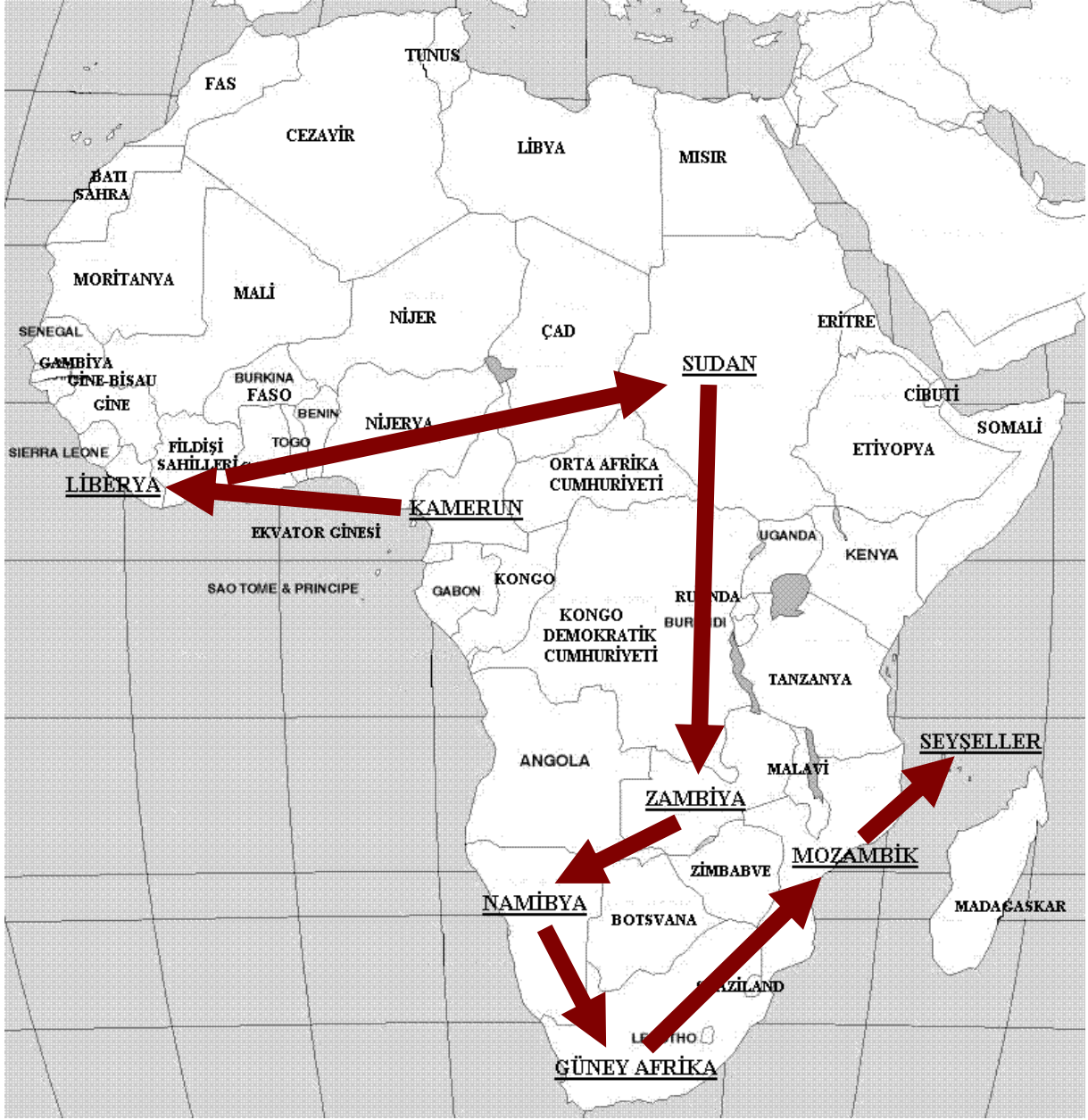

¹⁴ Orona, M.A., “A dangerous continental drift”, AsiaTimes.com, 8 Şubat 2007

¹⁵ Bezlova, A., “China’s soft-power diplomacy in Africa”, AsiaTimes.com, 23 Haziran 2006

¹⁶ Brookes, P. ve Shin, J.H., “China’s Influence in Africa: Implications for the United States”, Backgrounder No.1916, 22 Şubat 2006

Çin Devlet Başkanı Hu Jintao'nun Afrika Ziyareti (30 Ocak-10 Şubat 2007)

Kamerun:

Çeşitli teknik projelerde kullanılması amacıyla Çin, Kamerun'a 5 milyon dolarlık bir hibe ve 4 milyon dolarlık sıfır faizli kredi sağlayacak.

Çin, telekomünikasyon sektörüne toplam 90 milyon dolarlık yatırım yapacak.

Kamerun'un Çin'e olan borcunun bir kısmı silinecek.

Çin, Douala kentinde iki okul ve bir hastane inşa edecek.

Liberya:

Liberya'nın Çin'e olan borcunun 10 milyon dolarlık kısmı silinecek.

Çin'in Liberya menşeli ürünlere uygulamakta olduğu gümrük vergileri kaldırılacak.

Çin, Liberya'ya iki yıl içerisinde 25 milyon dolarlık kaynak sağlayacak.

Çin, Liberya'ya tarım, eğitim ve sıtma ile mücadele konularında teknik yardım sağlayacak.

Sudan:

Enerji ve ticaret alanlarında anlaşmalar imzalandı.

Zambiya:

Çin, başkent Lusaka yakınlarındaki Chambishi bakır madenlerinin olduğu bölgede özel ekonomik bölge kuracak.

Madencilik, imalat ve tarım sektörlerine 800 milyon dolarlık yatırım yapılacak.

Zambiya'nın Çin'e olan borcunun bir kısmı silinecek.

Namibya:

Ekonomi ve teknik işbirliği anlaşmaları imzalandı.

Turizm alanında işbirliği geliştirilecek.

Çin, Namibya'ya 4 milyon dolarlık bir hibe ve aynı miktarda sıfır faizli kredi sağlayacak.

Çin, Namibya'da iki okul inşa edecek.

Namibya'nın Çin'e olan borcunun bir kısmı silinecek.

Güney Afrika:

Ekonomi ve teknik işbirliği anlaşmaları imzalandı.

İki ülke arasında bazı tarım ürünlerinin ticaretine yönelik sıhhi koşullarla ilgili anlaşma imzalandı.

Mozambik:

Mozambik'in Çin'e olan borcunun 20 milyon doları silinecek.

Çin, Mozambik'te altyapı projelerinde kullanılması için toplam 195 milyon dolarlık kaynak sağlayacak.

Çin desteğiyle Nampula eyaletinde tarım teknolojileri merkezi kurulacak.

Yeni bir stadyum projesi için Çin, sıfır faizle 15 milyon dolar kredi sağlayacak.

Sejšeller:

Beş ekonomik işbirliği anlaşması imzalandı.

Çin, Sejšeller'e toplam 11.5 milyon dolarlık hibe sağlayacak.

Çin, Sejšeller'de bir okul inşa edecek ve meclis binasının inşasına katkıda bulunacak.

Sejšeller'in Çin'e olan borcunun bir kısmı silinecek.

Neden Çince karakterler?

Bu bültende yer alan Çince özel isimlerin yanlarında parantez içerisinde *Hanzî* olarak karşılıkları, başka bir deyişle Çince karakterlerle yazılış şekilleri de verilmiştir. Çince dilinin günümüzde kazandığı önem ve gerek akademik dünyada gerekse iş çevrelerinde Çince öğreniminin giderek yaygınlaşması nedeniyle Bahçeşehir Üniversitesi Asya-Pasifik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi tüm yayınlarında bu uygulamayı sürdürecektir. Çince öğreniminin *Hanzî* öğrenilmeden yetersiz kalacağı düşüncesinden hareketle bu uygulamanın Çince öğrenenler için faydalı olmasının yanısıra, okuyucu topluluğunun diğer kesimleri için de Çinceye bir aşinalık sağlaması umulmaktadır.

ASYA'DA GÜNDEM

Bahçeşehir Üniversitesi Asya-Pasifik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi'nin ücretsiz yayınıdır.

Kaynak gösterilmesi şartıyla alıntı yapılabilir.

Görüş ve önerileriniz için: **Altay Atlı**

Tel: 0212 381 0978 Faks: 0212 258 7084 email: altay.atli@bahcesehir.edu.tr
